

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.951

Царук Андрій В'ячеславович

*доктор філософії у галузі права,
викладач кафедри адміністративної діяльності
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

Tsaruk Andrii

PhD in Law

*National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine
named after Bohdan Khmelnytskyi
ORCID: 0000-0002-7871-0323*

Адамчук Сергій Валерійович

*кандидат наук з державного управління,
викладач кафедри адміністративної діяльності
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

Adamchuk Serhii

*Candidate of Sciences in Public Administration
National Academy of the State Border Guard Service of
Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi
ORCID: 0000-0003-4216-7397*

Царенко Ольга Михайлівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративної діяльності
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

Tsarenko Olha

Candidate of Legal Sciences, Docent

National Academy of the State Border Guard Service of

Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi

ORCID: 0000-0002-9759-1024

Кушнір Ярослав Олександрович

доктор філософії у галузі права,

старший викладач кафедри адміністративної діяльності

Національна академія Державної прикордонної служби України

імені Богдана Хмельницького

Kushnir Yaroslav

PhD in Law

National Academy of the State Border Guard Service of

Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi

ORCID: 0000-0002-8519-5331

**ДО ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВОДИЇВ, ЯКІ ВИЇЖДАЮТЬ ЗА МЕЖІ
ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ «ШЛЯХ» ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ**

**REGARDING THE ISSUE OF BRINGING TO ADMINISTRATIVE
RESPONSIBILITY DRIVERS WHO LEAVE THE TERRITORY OF
UKRAINE THROUGH THE 'SHLIAKH' SYSTEM DURING MARTIAL
LAW**

Анотація. Метою статті є висвітлення правових прогалин щодо притягнення до адміністративної відповідальності осіб, які забезпечують доставлення в Україну гуманітарних вантажів та медикаментів під час дії правового режиму воєнного стану.

У статті розглянуто розвиток волонтерської і благодійної діяльності, що спрямована на забезпечення гуманітарних потреб нашої держави, що виникла як реакція на агресію російської федерації. Проблематику використання такого роду діяльності для прикриття недобросовісними особами виїзду за межі території України з метою ухилення від мобілізації. Висвітлено статистичні дані щодо осіб, які виїхали за кордон в період дії правового режиму воєнного стану. Проведено порівняння видачі дозволів для виїзду за кордон з різних причин. Розглянуто загальний механізм порядку перетину державного кордону водіями, які забезпечують доставку до України гуманітарних вантажів та медикаментів в умовах правового режиму воєнного стану, дозволені терміни перебування таких осіб за межами території України. Проблематику неврегульованості питання стосовно внесення даних військовими адміністраціями до інформаційної системи «Шлях». Відсутність розмежування функцій Мінінфраструктури та військових адміністрацій. Здійснено аналіз сучасного стану оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України на предмет протидії зазначеним правопорушенням. Охарактеризовано недосконалість взаємодії Державної прикордонної служби України та інших органів, що приймають рішення щодо дозволу на виїзд зазначених осіб, відсутність чіткої кореляції зазначених процесів. Окреслено проблеми в системі видачі дозволів на виїзд за кордон, що сприяє розвитку корупційної складової. Висвітлено проблемність вручення повістки про виклик до територіального центру комплектування чи мобілізаційного розпорядження в контексті чинної нормативно-правової бази, в якій закріплено обов'язок громадян захищати Вітчизну, механізм, що регламентує виконання обов'язку захисту Вітчизни та зобов'язання громадян, які підлягають мобілізації. Аналіз реальних причин перетину

кордону під виглядом водіїв-волонтерів. Завдання інформаційної системи «Шлях».

Запропоновано нормативне розмежування функцій Мінінфраструктури, військових адміністрацій та Державної прикордонної служби України та ряд змін до чинного законодавства стосовно порушеної проблематики на предмет встановлення відповідальності за досліджуване діяння.

Ключові слова: інформаційна система «Шлях», волонтери, виїзд за кордон під час воєнного стану, водії-волонтери, перевезення, медичні вантажі, вантажі гуманітарної допомоги, притягнення до адміністративної відповідальності.

Summary. *This article aims to highlight the legal gaps in bringing to administrative liability the individuals who ensure the delivery of humanitarian cargo and medicines to Ukraine during the martial law regime.*

The article investigates the development of volunteer movements and charitable activities that strive to cover the humanitarian needs of our country, which emerged as a response to the Russian Federation's aggression. The author addresses the issue of mobilization evading by negligent individuals, using such activities as a cover-up for unauthorized departure from the territory of Ukraine. The article presents statistical data on the number of people who left the territory of Ukraine during the period of martial law. The author compares various grounds for issuing exit permits abroad. The author analyzes the general mechanism of the state border crossing procedure by drivers who deliver humanitarian cargo and medicines to Ukraine under the martial law legal regime as well as the permitted periods of stay for such individuals outside the territory of Ukraine.

The author brings up the case of unresolved issues related to data entry by military administrations into the 'Shliakh' information system. Lack of

jurisdiction correlation between the Ministry of Infrastructure and military administrations. The author characterizes the weakness of interaction between the State Border Guard Service of Ukraine and other authorities, making decisions on permission to leave the territory of Ukraine for the mentioned above individuals, and the lack of a clear correlation between these processes.

The author outlines the problems in issuing exit permits abroad, which fosters the development of corruption elements. Article highlights the problematic nature of serving a subpoena to a territorial recruitment center or a mobilization order in the context of the current legal framework, which enshrines the duty of citizens to defend the Motherland, the mechanism regulating the performance of the duty to defend the Motherland and the obligations of citizens subjected to mobilization. The real reasons for crossing the border under the guise of volunteer drivers are analyzed in the article. Tasks of the 'Shliakh' information system are defined.

The article outlines the substantive and organizational and legal areas for improvement of operational and service activities of The State Boarder Guard Service of Ukraine on the issues of combating violations of the order of entry into and exit from territory of Ukraine. The author suggests a regulatory differentiation of the functions between the Ministry of Infrastructure, military administrations, and the State Border Guard Service of Ukraine and a number of amendments to the current legislation related to the raised issues for improving legal responsibility according to the national law system.

Key words: *'Shliakh' information system, volunteers, leaving the territory of Ukraine during the period of martial law, volunteer drivers, transportation, medical cargo, humanitarian aid cargo, bringing to administrative responsibility.*

Постановка проблеми. Ще у 2014 році на території нашої держави запрацював волонтерський рух, до якого доєднались звичайні громадяни

України та інші особи, які, побачивши проблематику із забезпеченням Сил безпеки і оборони України, не змогли залишитись осторонь та почали допомагати українським захисникам у боротьбі проти збройної агресії російської федерації. Цей рух до сьогодні продовжує забезпечувати Сили безпеки і оборони України технікою, технічними засобами розвідки, різного роду обладнанням, уніформою, одягом та всім необхідним.

З перших днів повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України, що розпочалась 24 лютого 2022 року, на території нашої держави волонтерський рух набрав небачених, в позитивному значенні цього вислову, масштабів. З огляду на це, усвідомлюючи необхідність такого виду волонтерської і благодійної діяльності та рівень гуманітарних потреб країни, влада запровадила ряд спрощених в бюрократичному відношенні процедур у сфері гуманітарної допомоги. В зв'язку із зазначеним, було прийнято рішення щодо надання змоги спрощеного виїзду громадянам України призовного віку, які забезпечують доставку гуманітарної допомоги, що дало змогу вчасно та якісно локалізувати гуманітарну кризу. Однак така ситуація спричинила прецеденти негативного характеру. Громадяни України призовного віку, прикриваючись волонтерською діяльністю, оформлюють документи на право перевезення гуманітарних вантажів, виїжджають з України та суттєво порушують дозволені строки перебування за межами території України або не повертаються взагалі в умовах правового режиму воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленням окремих проблем перетинання державного кордону в умовах воєнного стану займались Коваленко М. [1], Сподинський О. [2, с. 180-183], Кузьменко Ю., Ворогушина А. [3, с. 121-123], Кузніченко О., Менсо І. [4, с. 123-128], Ільницький О. [5, с. 204-208] та ін. Поряд з цим, питання порядку виїзду та повернення водіїв, що здійснюють перевезення медичних вантажів, вантажів гуманітарної допомоги автомобільними транспортними засобами

для потреб Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також населення України (далі – водії-волонтери), не досліджене та потребує вивчення. Невивченість зазначеного питання і зумовила наш інтерес до вказаної проблематики.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є висвітлення правових прогалин щодо притягнення до адміністративної відповідальності осіб, які забезпечують доставлення в Україну гуманітарних та медичних вантажів під час дії правового режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Сучасна парадигма, що склалась в країні, має проблемні та нерегульовані питання, зокрема і питання, що стосуються відповідальності водіїв-волонтерів, які порушують норми чинного законодавства в контексті виїзду за кордон під час дії правового режиму воєнного стану.

Від моменту введення воєнного стану з лютого 2022 року в Україні встановлено значні обмеження щодо виїзду за кордон чоловіків призовного віку та інших категорій військовозобов'язаних. Водночас, як зазначають Ю. Кузьменко, А. Ворогушина, влада створює відповідне правове поле щодо виїзду за кордон фізичних осіб, посилює заходи щодо контролю при перетині державного контролю [3]. Одним із способів легального покидання території України є включення особи до інформаційної системи «Шлях» через звернення до відповідних органів державної влади.

За даними розміщеними на Open Data Bot, загалом станом на 01 березня 2023 року було видано більше 1,27 млн дозволів на виїзд за кордон громадянам України. Переважна більшість стосується виїздів у бізнес-справах – близько 1,1 млн дозволів. Лише 170 тис. дозволів було видано на виїзд за кордон для здійснення гуманітарних місій (*рисунок 1*). Більше третини дозволів для бізнесу, а це ~ 400 тис. були видані з листопада 2022 року до лютого 2023 року включно. Що стосується виїздів за гуманітарними

вантажами, то у цьому випадку все більш стабільно – 70 тис. дозволів протягом останніх трьох з половиною місяців [6].

Рис. 1. Причини виїзду за кордон під час воєнного стану

Джерело: [6]

Наразі органами, які приймають рішення про виїзд за межі України водіїв-волонтерів за допомогою інформаційної системи «Шлях», є Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України (далі – Мінінфраструктури) та обласні, Київська міська військові адміністрації. Правила перетинання державного кордону виокремлюють дві категорії водіїв-волонтерів, що можуть виїжджати під час воєнного стану за кордон:

а) водії, що здійснюють перевезення медичних вантажів, вантажів гуманітарної допомоги автомобільними транспортними засобами для потреб Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також населення України; б) водії транспортних засобів суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на право провадження господарської діяльності з міжнародних перевезень вантажів та пасажирів автомобільним транспортом [7]. Слід зазначити, що внесення водія-волонтера до інформаційної системи «Шлях» не гарантує перетинання державного кордону. Фінальне рішення щодо перетинання державного кордону України конкретним водієм ухвалюють посадові особи Держприкордонслужби України після перевірки всіх необхідних документів.

Так, у п. 2-8 Правил перетинання державного кордону громадянами України (далі – Правила) [7] зазначено про такі умови для пропуску водіїв, що здійснюють перевезення медичних вантажів, вантажів гуманітарної допомоги автомобільними транспортними засобами для потреб Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також населення України: 1) за наявності відповідних рішень про виїзд за межі України; 2) виконання правил перетину державного кордону України; 3) за наявності інформації про особу у відповідній інформаційній системі, адміністратором якої є Державна служба України з безпеки на транспорті (далі – Укртрансбезпека).

Акцентуємо увагу на тому, що формулювання «відповідна інформаційна система, адміністратором якої є Укртрансбезпека» є досить широким, яке можна трактувати по-різному, зокрема, у ньому не зазначено, що це саме інформаційна система «Шлях». Водночас зазначаємо, що питання внесення відомостей стосовно водіїв-волонтерів до інформаційної системи «Шлях» не врегульовано взагалі. Варто також сказати, що інформаційна система «Шлях» належним чином не сертифікована та не ліцензована в частині інформації, що стосується водіїв-волонтерів. Невідомо який рівень захисту персональних даних здатна забезпечити зазначена система.

Також у п. 2-8 Правил передбачено, що «рішення про виїзд за межі України вище вказаних водіїв, приймається Мінінфраструктури або обласними, Київською міською військовими адміністраціями за наявності відповідного обґрунтування щодо обсягів вантажів та кількості транспортних засобів, необхідних для їх перевезення, у листах від будь-якого з таких органів, підприємств, установ, організацій, закладів: військових, правоохоронних органів; військових адміністрацій; медичних закладів; відправників чи отримувачів гуманітарної допомоги» [7]. Залишається лише припускати наскільки складно отримати такі листи.

Як визначено у п. п. 2-8 Правил [7], рішення про виїзд за межі України, яке дає можливість перетинання державного кордону, має часові межі, оскільки приймається на строк не більше шести місяців. Мінінфраструктури або обласні, Київська міська військові адміністрації надсилають до Адміністрації Державної прикордонної служби України (далі – Держприкордонслужби України) рішення про виїзд за межі України водіїв-волонтерів для врахування під час їх виїзду за межі України. Тому представники Держприкордонслужби України перевіряють наявність інформації про особу у системі «Шлях» та наявність правового акту військових адміністрацій чи Мінінфраструктури.

Правила вказують, що водії, що здійснюють перевезення медичних вантажів, вантажів гуманітарної допомоги, можуть безперервно перебувати за кордоном не більше 30 календарних днів з дня перетину державного кордону, а водії транспортних засобів суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на право провадження господарської діяльності з міжнародних перевезень вантажів та пасажирів автомобільним транспортом, – не більше 60 діб з дня перетину державного кордону [7].

Водночас питання відповідальності за порушення строку перебування за кордоном чітко не обумовлене Правилами. Так, вказано, що «у разі перевищення строків перебування осіб за кордоном та/або зміни мети виїзду за кордон, що встановлені цим пунктом, Мінінфраструктури та військові адміністрації скасовують своє рішення про виїзд за межі України відповідних осіб протягом семи робочих днів з моменту встановлення фактів зазначених порушень» [7], а для водіїв транспортних засобів суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на право провадження господарської діяльності з міжнародних перевезень вантажів та пасажирів автомобільним транспортом, у разі перевищення строків перебування осіб за кордоном (60 календарних діб), – Укртрансбезпека може припинити

доступ відповідного ліцензіата до Єдиного комплексу інформаційних систем Укртрансбезпеки на три місяці [7].

Від так, Держприкордонслужба України не контролює своєчасне повернення осіб з-за кордону. Тільки у разі непідтвердження мети поїздки уповноважені службові особи Держприкордонслужби відмовляють вищезгаданим водіям в перетинанні державного кордону в порядку, визначеному частиною першою статті 14 Закону України «Про прикордонний контроль» [7]. Тобто, відповідно до норм чинного законодавства усе закінчується простим скасуванням дозволу на виїзд за межі території України таких осіб.

Станом на сьогодні належно не регламентовано питання щодо внесення даних військовими адміністраціями до інформаційної системи «Шлях», відсутнє будь-яке розмежування функцій військових адміністрацій та Мінінфраструктури. Тут проглядаються корупційні ризики, адже внесення особи в систему не прив'язується до територіального принципу, отже, відкриває широке коло можливостей обходу закону.

В контексті функціонування Держприкордонслужби України акцентуємо увагу на тому, що її представники не мають нормативно закріплених повноважень здійснювати контроль за дотриманням встановлених термінів перебування водіями-волонтерами та у випадку виявлення порушень таких строків інформувати органи, які прийняли рішення щодо дозволу на виїзд зазначених осіб. Відсутність кореляції між органами державної влади суттєво утруднює контроль за такими особами.

Такий стан справ є чудовим підґрунтям для корупційних схем та послабленням контролю за порушниками законодавства, що надає останнім переваг. До прикладу, за результатами опитування щодо правових питань, пов'язаних з діяльністю волонтерів в Україні (березень 2023 року), 49 опитаних (28,3 %) відповіли, що мають потребу в

роз'ясненнях про можливість волонтерам-чоловікам перетинати кордон для доставки гуманітарної допомоги [13]. Нами вбачається проблематика в системі видачі дозволів на виїзд за кордон. До прикладу, можна зазначити, що інформація про кількість осіб, які порушили терміни перебування поза межами території України та не повернулися зі своїх поїздок, відсутня. Отож, можна зробити висновок, що існуюча система є досить корумпованою та непрозорою.

Також необхідно зазначити, що виїзд окремих категорій осіб регламентується спеціальними правилами, до прикладу, спортсменів, діячів культури, моряків, чоловіків з інвалідністю (чи супроводжують особу з інвалідністю), чоловіків, що мають батьківські обов'язки та інших. Раніше дозволявся виїзд студентів-чоловіків, як підкреслюють О. В. Кузніченко та І. В. Менсо, «частина студентів змогли виїхати за кордон до 14 вересня 2022 р., а інша через постійні додаткові вимоги щодо переліку документів та їх змісту не змогла отримати відповідні дозволи та перетнути кордон» [4]. На думку Коваленко М. В., «існуючий на сьогодні рівень нормативно-правового регулювання цього питання є недосконалим та не дозволяє повною мірою реалізувати належні громадянам України права і свободи у сфері перетину державного кордону України» [1]. Трапляються випадки, коли відомі особи, скориставшись законними можливостями, виїжджають за кордон та не повертаються [6].

Мета обмеження свободи пересування та права вільно залишати територію України під час дії правового режиму воєнного стану впливає зі статті 17 Конституції України, згідно з якою, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [15, с. 229-231]. Варто згадати статтю 65 Конституції України «захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян

України» [8]. А у статті 22 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» [9] чітко закріплено імператив стосовно того, що громадяни України зобов'язані з'являтися за викликом до територіального центру комплектування та соціальної підтримки для взяття на військовий облік військовозобов'язаних чи резервістів, визначення їх призначення на особливий період (ч. 3 ст. 22); окремі категорії громадян можуть бути відповідно до закону залучені до виконання робіт, які мають оборонний характер (абз.1 ч. 2 ст. 22) [9].

У зв'язку з тим, що особи, яка виїхала легально за кордон по інформаційній системі «Шлях», немає в межах України, їй неможливо вручити повістку про виклик до територіального центру комплектування чи мобілізаційне розпорядження та призвати на військову службу.

За інформацією, наданою адміністратором системи «Шлях» – Укртрансбезпекою, за період з 24.02.2022 року по 31.12.2022 року уповноваженими службовими особами внесені 160616 записів, які стосуються 96442 чоловіків призовного віку. З загальної кількості 96442 чоловіків успішно скористались наданим дозволом на виїзд за кордон 66374 особи. Також 3178 осіб при перетині державного кордону не були випущені службовими особами Держприкордонслужби України у зв'язку з не підтвердженням мети виїзду. 9373 особи взагалі не повернулись після спливу встановлених термінів [10].

Станом на сьогодні існує реальна проблематика в порядку видачі дозволів у зв'язку з відсутністю чітких правил їх видачі. Як підкреслює О. О. Сподинський, «не дивлячись на пряму заборону певним категоріям громадян України в умовах воєнного стану виїжджати за територію держави, трапляється все більше спроб покинути країну, до того ж, з'являються цілі схеми незаконного перетину державного кордону» [2].

Аналіз обставин перетинання державного кордону особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого

самоврядування, серед яких, до прикладу, є народні депутати України у статусі водіїв-волонтерів, дає обґрунтовані підстави припускати, що вони здебільшого використовували можливості для вирішення приватних питань (вивезти або забрати родину, забрати автомобіль, перебувати у відпустці, інші приватні цілі). Слід зазначити, що відомі випадки неодноразового бронювання осіб як водіїв гуманітарних вантажів. За час дії правового режиму воєнного стану такі особи неодноразово перетинали державний кордон на автомобілях різних марок, зареєстрованих на різних осіб (фізичних та юридичних), після чого вони повертались пішки та перевищували встановлені терміни перебування [11].

Вважаємо необхідним звернути увагу на той факт, що правила виїзду за кордон повинні чітко відповідати вищому за юридичною силою нормативно-правовому акту, а саме закону та Конституції. Так, у статті 33 Конституції України кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування та право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом [8]. Як зазначено у дослідженні «Корупційні схеми та ризики під час виїзду з України в умовах воєнного стану», у законодавчих актах прямої або опосередкованої заборони на виїзд чоловіків за кордон не встановлено [11]. Правила, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України № 57, є підзаконним правовим актом, а від так мають містити норми, що відповідають закону. Варто звернути увагу на те, що термін «заборона» у цьому акті не вживається, мова йде про тих, кому дозволено виїхати за кордон під час дії режиму воєнного стану. Як підкреслюють Шинко В. С., Коровніченко В. С., «заборона виїзду громадян чоловічої статі від 18 до 60 р. за межі України, як адміністративно-забезпечувальний захід національної безпеки України в умовах воєнного стану в Україні не є абсолютною» [14, с. 194-199]. Однак, правила мали б бути такими, які б не стимулювали їх порушення.

Укртрансбезпекою було розроблено Проект постанови «Про затвердження Положення про Єдиний комплекс інформаційних систем у сфері безпеки на наземному транспорті та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» (система «Шлях»). В цьому Проекті визначено, що система «Шлях» функціонує з метою оптимізації процесів інформаційної взаємодії її суб'єктів на рівні загальнодержавних електронних інформаційних ресурсів та забезпечення ефективності надання користувачам адміністративних послуг у сфері наземного транспорту. Її завданнями є:

- 1) автоматизація та спрощення адміністративних процедур з надання адміністративних послуг користувачам;
- 2) інформаційна підтримка діяльності суб'єктів системи «Шлях» під час виконання завдань та функцій, покладених на них законодавством, з метою підвищення її ефективності;
- 3) створення умов для електронної взаємодії суб'єктів системи «Шлях» з метою оперативного виконання завдань, покладених на них законодавством, зменшення часових та фінансових витрат на адміністративно-управлінські, інформаційно-пошукові, розрахункові та аналітичні роботи, формування звітності;
- 4) забезпечення електронної взаємодії з державними органами, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями [12].

Із зазначеного вище можна зробити висновок, що інформаційна система «Шлях» покликана полегшити та оптимізувати виконання своїх повноважень державними органами, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями, прискорити обмін необхідною інформацією в межах їхніх повноважень та покращити виявлення порушників чинного законодавства щодо мобілізації.

У законодавстві України на сьогоднішній день немає адміністративної відповідальності за дії такого характеру. Зазначене явище носить масовий

характер. Ухилянти використовують цю прогалину в законодавстві для досягнення своєї основної мети – убезпечити себе від мобілізації та не бути призваним до Збройних Сил України, інших військових формувань чи правоохоронних органів, утворених відповідно до законів України для захисту Вітчизни.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Висвітлена проблематика є одним із негативних та суттєвих факторів, що зумовлюють недосконалість комплектування Сил безпеки та оборони України в період дії правового режиму воєнного стану. Недобросовісні особи, яким вдалось отримати дозвіл на виїзд за кордон не бажають виконувати свій конституційний обов'язок щодо захисту Батьківщини та використовують прогалину в українському законодавстві щоб ухилитись від мобілізації та «перечекати війну» в безпеці за межами України.

Вважаємо за доцільне нормативно розмежувати функції Мінінфраструктури, військових адміністрацій, Держприкордонслужби України із визначенням чітких строків внесення інформації до інформаційної системи «Шлях» та встановити принцип територіальності видачі дозволів на виїзд за межі території України.

Внести зміни у статтю 6 «Підстави для тимчасового обмеження права громадян України на виїзд з України» Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», а саме доповнити абзацом наступного змісту:

«він порушив вимоги чинного законодавства щодо порядку виїзду водіїв, що здійснюють перевезення медичних вантажів, вантажів гуманітарної допомоги автомобільними транспортними засобами для потреб Збройних Сил, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також населення України».

Внести зміни в Кодекс України про адміністративні правопорушення, а саме доповнити статтею 210-2 «Порушення

законодавства про виїзд за межі території України водіїв, що здійснюють перевезення медичних вантажів, вантажів гуманітарної допомоги автомобільними транспортними засобами».

Також зазначимо, що необхідно дослідити механізм, який передбачав би повернення осіб на територію України, які виїхали в контексті описаної проблематики, що, на наш погляд, є цікавим предметом нових досліджень та наукового пошуку.

Література

1. Коваленко М. В. Виїзд дітей та студентів за кордон в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Юридичні науки*. 2023. Випуск 1. С. 10-15. URL: <http://surl.li/hexv> (дата звернення: 26.04.2023).
2. Сподинський О. О. Особливості застосування адміністративної відповідальності за незаконний перетин державного кордону в умовах воєнного стану. *Державна політика щодо протидії торгівлі людьми і незаконній міграції в умовах воєнного або надзвичайного стану* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (3 червня 2022 року) / упор. Л. В. Павлик, У. О. Цмоць. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 208 с. URL: <http://www.ndekc.lviv.ua/pdf/19.pdf#page=180> (дата звернення: 26.04.2023).
3. Кузьменко Ю., Ворогушина А. Особливості виїзду за кордон в умовах воєнного стану. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. Том XIV: Виміри сталого розвитку в теорії та практиці / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2023. 188 с. URL: <http://surl.li/hexwo> (дата звернення: 26.04.2023).

4. Кузнiченко О. В., Менсо І. В. Дотримання конституційних прав у разі перетину митного кордону України чоловіками-студентами під час дії воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 4-2022, Ч. 2. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_2/19.pdf (дата звернення: 26.04.2023).
5. Ільницький О. В. Проблеми законодавчого встановлення меж свободи пересування та вільного вибору місця проживання в умовах правового режиму воєнного стану. *Правові засади організації та здійснення публічної влади: збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 31 березня 2023 року)*. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. 599 с. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/8618/1/Yurydychni_aspekt.pdf (дата звернення: 09.05.2023)
6. Понад 1,2 мільйони дозволів на виїзд за кордон через систему «Шлях» за рік. Інтернет-ресурс Опендатабот. 10 березня 2023. URL: <http://surl.li/hfnbx> (дата звернення: 26.04.2023).
7. Про затвердження Правил перетинання державного кордону громадянами України: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 року. № 57. URL: <http://surl.li/bucun> (дата звернення: 18.04.2023).
8. Конституція України. Закон України від 28 червня 1998 року. № 254к/96-ВР. URL: <http://surl.li/gdyl> (дата звернення: 26.04.2023).
9. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію. Закон України від 21.10.1993 року. № 3543-XII. URL: <http://surl.li/hfoaz> (дата звернення: 26.04.2023).

10. Про попередній звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використане для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави: Постанова Верховної Ради України від 11 квітня 2023 року. № 3044-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3044-IX#Text> (дата звернення: 28.04.2023).
11. Корупційні схеми та ризики під час виїзду з України в умовах воєнного стану. Київ: Національне агентство з питань запобігання корупції, 2022. 119 с. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Koruptsiy-ni_shemy_ta_ryzyky_pid_chas_vyi-zdu_z_Ukrai-ny_v_umovah.pdf (дата звернення: 26.04.2023).
12. Повідомлення про оприлюднення проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Єдиний комплекс інформаційних систем у сфері безпеки на наземному транспорті та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України». Державна служба України з безпеки на транспорті. URL: <https://dsbt.gov.ua/uk/storinka/povidomlennya-pro-oprylyudnennya-proyektu-postanovy-kabinetu-ministriv-ukrayiny-pro> (дата звернення: 26.04.2023).
13. Повтарь Н., Сташук М. Аналіз результатів опитування щодо правових питань, пов'язаних з діяльністю волонтерів в Україні (березень 2023 року). Інтернет-ресурс Центр демократії та верховенства права. 19 квітня 2023. URL: <http://surl.li/hexhp> (дата звернення: 26.04.2023).
14. Шинко В. С., Коровніченко В. С. Гармонізація законодавства України з європейським правом в сфері деяких прав та свобод людини під час

воєнного стану. *Здоров'я і суспільство в умовах війни: Збірник наукових статей*. Кропивницький : ЦІРОЛ, 2022. 433 с. URL: <http://surl.li/hexug> (дата звернення: 26.04.2023).

15. Права людини та публічне врядування в сучасних умовах : *Матеріали V Міжнародного правничого форуму*. 10 червня 2022 р. (м. Чернівці). Уклад. І.В. Ковбас, І.І. Бабін, О.І. Ющик, І.Ж. Торончук, П. І. Крайній. Чернівці: Технодрук, 2022. 324 с. URL: <https://cutt.us/a529S> (дата звернення: 26.04.2023).

References

1. Kovalenko M. V. Vyizd ditei ta studentiv za kordon v umovakh voiennoho stanu. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Yurydychni nauky*. 2023. Vypusk 1. S. 10-15. URL: <http://surl.li/hexvv> (date of access: 26.04.2023).
2. Spodynskyi O. O. Osoblyvosti zastosuvannya administratyvnoi vidpovidalnosti za nezakonnyi peretyn derzhavnoho kordonu v umovakh voiennoho stanu. *Derzhavna polityka shchodo protydii torhivli liudmy i nezakonnii mihratsii v umovakh voiennoho abo nadzvychainoho stanu : materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (3 chervnia 2022 roku) / upor. L. V. Pavlyk, U. O. Tsmots*. Lviv : Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2022. 208 s. URL: <http://www.ndekc.lviv.ua/pdf/19.pdf#page=180> (date of access: 26.04.2023).
3. Kuzmenko Yu., Vorohushyna A. Osoblyvosti vyizdu za kordon v umovakh voiennoho stanu. *Rozvytok suchasnoi osvity i nauky: rezultaty, problemy, perspektyvy*. Tom KhIV: Vymiry staloho rozvytku v teorii ta praktytsi / [Red.: Ya. Gzhesiak, I. Zymomria, V. Ilnytskyi]. Konin – Uzhhorod – Peremyshl – Kherson: Posvit, 2023. 188 s. URL: <http://surl.li/hexwo> (date of access: 26.04.2023).

4. Kuznichenko O. V., Menso I. V. Dotrymannia konstytutsiinykh prav u razi peretynu mytnoho kordonu Ukrainy cholovikamy-studentamy pid chas dii voiennoho stanu. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*. 4-2022, Ch. 2. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_2/19.pdf (date of access: 26.04.2023).
5. Ilnytskyi O. V. Problemy zakonodavchoho vstanovlennia mezh svobody peresuvannia ta vilnoho vyboru mistsia prozhyvannia v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu. *Pravovi zasady orhanizatsii ta zdiisnennia publichnoi vlady: zbirnyk tez VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoj 85-richchju vid dnia narodzhennia doktora yurydychnykh nauk, profesora, akademika-zasnovnyka NAPrNU, pershoho Holovy Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy Leonida Petrovycha Yuzkova (m. Khmelnytskyi, 31 bereznia 2023 roku)*. Khmelnytskyi : Khmelnytskyi universytet upravlinnia ta prava imeni Leonida Yuzkova, 2023. 599 s. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/8618/1/Yurydychni_aspekt.pdf (date of access: 09.05.2023)
6. Ponad 1,2 miliony dozvoliv na vyizd za kordon cherez systemu «Shliakh» za rik. *Internet-resurs Opendatabot*. 10 bereznia 2023. URL: <http://surl.li/hfnbx> (date of access:26.04.2023).
7. *Pro zatverdzhennia Pravyl peretynannia derzhavnoho kordonu hromadianamy Ukrainy*: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.01.1995 roku. № 57. URL: <http://surl.li/bucun> (date of access: 18.04.2023).
8. *Konstytutsiia Ukrainy*. Zakon Ukrainy vid 28 chervnia 1998 roku. № 254k/96-VR. URL: <http://surl.li/gdyl> (date of access:26.04.2023).
9. *Pro mobilizatsiinu pidhotovku ta mobilizatsiiu*. Zakon Ukrainy vid 21.10.1993 roku. № 3543-XII. URL: <http://surl.li/hfoaz> (date of access: 26.04.2023).

10. *Pro poperednii zvit Tymchasovoi slidchoi komisii Verkhovnoi Rady Ukrainy z pytan rozsliduvannia mozhyvykh porushen zakonodavstva Ukrainy u sferi otrymannia, rozpodilu, transportuvannia, zberihannia, vykorystannia za tsilovym pryznachenniam humanitarnoi ta inshoi dopomohy, a takozh neefektyvnoho vykorystannia derzhavnoho maina, yake mozhe buty vykorystane dlia tymchasovoho rozmishchennia vnutrishno peremishchenykh osib ta zabezpechennia inshykh potreb derzhavy: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 11 kvitnia 2023 roku. № 3044-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3044-IX#Text> (date of access: 28.04.2023).*
11. *Koruptsiini skhemy ta ryzyky pid chas vyizdu z Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Kyiv: Natsionalne ahentstvo z pytan zapobihannia koruptsii, 2022. 119 s. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Koruptsiy-ni_shemy_ta_ryzyky_pid_chas_vyizdu_z_Ukrai-ny_v_umovah.pdf (date of access: 26.04.2023).*
12. *Povidomlennia pro opryliudnennia proiektu postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Yedynyi kompleks informatsiinykh system u sferi bezpeky na nazemnomu transporti ta vnesennia zmin do deiakyykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy». Derzhavna sluzhba Ukrainy z bezpeky na transporti. URL: <https://dsbt.gov.ua/uk/storinka/povidomlennya-pro-oprylyudnennya-proyektu-postanovy-kabinetu-ministriv-ukrayiny-pro> (date of access: 26.04.2023).*
13. Povtar N., Stashuk M. Analiz rezultativ opytuvannia shchodo pravovykh pytan, poviazanykh z diialnistiu volonteriv v Ukraini (berezen 2023 roku). *Internet-resurs Tsentr demokracji ta verkhovenstva prava*. 19 kvitnia 2023. URL: <http://surl.li/hexhp> (date of access: 26.04.2023).
14. Shynko V. S., Korovnichenko V. S. Harmonizatsiia zakonodavstva Ukrainy z yevropeiskym pravom v sferi deiakyykh prav ta svobod liudyny

pid chas voiennoho stanu. *Zdorovia i suspilstvo v umovakh viiny*: Zbirnyk naukovykh statei. Kropyvnytskyi : TsIRoL, 2022. 433 s. URL: <http://surl.li/hexug> (date of access: 26.04.2023).

15. Prava liudyny ta publichne vriaduvannia v suchasnykh umovakh : *Materialy V Mizhnarodnoho pravnychoho forumu*. 10 chervnia 2022 r. (m. Chernivtsi). Uklad. I.V. Kovbas, I.I. Babin, O.I. Yushchyk, I.Zh. Toronchuk, P. I. Krainii. Chernivtsi: Tekhnodruk, 2022. 324 s. URL: <https://cutt.us/a529S> (date of access: 26.04.2023).